

Posudek na magisterskou diplomovou práci z jazyka francouzského

Jana Sojáková:

POSTAVENÍ SOUDNÍHO TLUMOČNÍKA V ČESKÉ REPUBLICĚ (TEORETICKO-EMPIRICKÁ STUDIE)

(Status of Court Interpreters in the Czech Republic)

UK FF ÚTRL Praha, květen 2012

Diplomová práce Jany Sojákové, která má charakter teoreticko-empirické studie, je kvalitním příspěvkem k výzkumu soudního tlumočení v České republice. Zabývá se postavením soudních tlumočnicků jako strany spolupracující se státními orgány (soudy a policií) a to především v trestním řízení. Cílem práce bylo zejména zjistit, jaké podmínky mají pro výkon své činnosti soudní tlumočníci. Tato diplomová magisterská práce vznikla částečně i jako součást evropského projektu IMPLI (*Improving Police and Legal Interpreting*), do kterého je Ústav translologie FF UK zapojen spolu s dalšími 5 evropskými univerzitami. Projekt získal v roce 2011/2012 podporu od Generálního ředitelství pro spravedlnost (DG Justice) Evropské komise.

Diplomová práce má 103 stránek a přílohy (41s.- formuláře dotazníků pro tlumočníky, policisty, soudce a státní zástupce, otázky pro rozhovor se soudními tlumočníky, se soudci a s policisty, přepis rozhovorů). Práce je rozdělena na část teoretickou a empirickou a obsahuje 7 základních kapitol. Postavení a role soudního tlumočnicka v soudním řízení, faktický stav soudního tlumočení a nutnost profesionalizace jsou hlavními tématy soudního tlumočení, kterými se zahraniční publikace zabývají přibližně od přelomu 80. a 90. let 20. století. Diplomantka proto nejdříve v teoretické části (s. 10-41) podává podrobnou a systematickou charakteristiku soudního tlumočení, jeho definici a vymezení, které se v jednotlivých státech liší a v pohledu na něž zastávají odborníci rozdílné názory. V první kapitole popisuje obecné rysy soudního tlumočení, jež vyplývají z povahy komunikační situace v soudní síni či na policii. Věnuje se úloze soudního tlumočnicka a rolovým očekáváním na něj kladeným všemi zúčastněnými stranami. Ve druhé kapitole nahlíží na soudní tlumočení v kontextu práva na spravedlivý proces a představuje dříve platnou, aktuální i připravovanou českou právní úpravu (nový zákon), jež výkon této profese vymezuje. Zmiňuje také zásadní roli, kterou v této oblasti sehrává Komora soudních tlumočnicků v ČR. Ve třetí kapitole představuje situaci soudního tlumočení u nás a specifika tlumočení u soudu, na policii i při uzavírání sňatku. Zaměřuje se na nejdůležitější strany trestního řízení a úlohu jednotlivých účastníků tohoto typu řízení.

V empirické části své diplomové práce (s.42-92) Jana Sojková stanovuje nejdříve předmět a cíl svého výzkumu: vnímání role soudního tlumočnicka, jeho postavení a způsob spolupráce mezi soudními tlumočníky a oběma státními orgány (soudy a policie). Následně bude zjišťovat, jak jednotlivé strany k soudnímu tlumočení přistupují, co od soudního tlumočnicka očekávají a jaké podmínky pro výkon soudního tlumočení v ČR vytvářejí. Na základě studia zahraničních zkušeností a poznatků (viz teoretická část DP) definuje následující hypotézy (s. 43), jež ověřuje na zkoumaném materiálu: „1. Zástupci soudů a policisté, kteří spolupracují se soudními tlumočníky, si plně neuvědomují náročnost tlumočení

v policejním vyšetřování a soudním řízení a nutnost přípravy na ně. 2. Soudní tlumočníci mají náročné pracovní podmínky, které nejsou odpovídajícím způsobem finančně ohodnoceny“. K získání potřebných dat zvolila diplomantka jak kvalitativní, tak kvantitativní metodu, tj. dotazníkové šetření (on-line dotazníky pro soudní tlumočníky, soudy a policii) a následně rozhovory s reprezentativními respondenty. Podrobně (s. 47 a násl.) a metodologicky čistě analyzuje výsledky dotazníkového šetření (celkem 63 respondentů v kategorii soudních tlumočnicků, 67 policistů a 69 zástupců soudů: 50 soudců a 19 státních zástupců) a shrnuje získané odpovědi na kladené otázky. V dotazníkovém šetření se ukázalo, že konkrétní problematické aspekty soudního tlumočení jako je nedostupnost materiálů k případu, velmi rychlé tempo řeči, nedostatek přestávek k osvěžení, nedostatek prostoru pro přerušování výpovědi tlumočnickem, používání jazyka zákonů, nevysvětlených zkratk, profesního žargonu nebo odborných termínů státní orgány v nadpoloviční většině hodnotí jako spíše nepravděpodobné, zatímco soudní tlumočníci se s nimi dle svých výpovědí v praxi naopak běžně setkávají. Za nejproblematictější soudní tlumočníci považují nedostatek informací při tlumočnickém úkonu pro policii a rychlé tempo řeči u soudu. Na základě rozdílného vnímání podmínek tlumočení se potvrdila hypotéza, že státní orgány si nejsou zcela vědomy, jaký dopad tyto aspekty na výsledek tlumočení mají. V rozhovorech vedených se zástupci tří zainteresovaných profesí se ukázalo, že postupy spolupráce státních orgánů se soudním tlumočnickem nejsou nijak jednotné. Přestože šlo o malý vzorek respondentů, i v rozhovorech se potvrdila hypotéza, že státní orgány si sice uvědomují náročnost tlumočnického výkonu, nicméně soudním tlumočnickům nevytvářejí vhodné podmínky. Na základě výsledků výzkumného šetření dochází Jana Sojáková k závěru, že objektivně jsou podmínky pro soudní tlumočení značně náročné, ale i nedostatečně finančně ohodnocené, a proto je postavení soudních tlumočnicků v ČR velmi problematické. Je tedy zásadní, aby zástupci státních orgánů byli seznámeni s aspekty soudního tlumočení a vytvářeli dobré podmínky pro efektivní spolupráci se soudními tlumočnickými. Diplomantka doporučuje, aby problematice soudního tlumočení byly věnovány i semináře v průběhu jejich studia či v rámci pozdějších školení a vzdělávacích kurzů.

K formální stránce diplomové práce nemám žádné připomínky. Oceňuji přehledné a názorné grafy a tabulky, shrnující jednotlivé odpovědi z dotazníků, i logickou strukturu celé diplomové práce.

Práce Jany Sojákové splňuje všechny náležitosti magisterské diplomové práce a je jasně, srozumitelně a poctivě napsaná. Způsobem zpracování dané problematiky diplomantka prokázala, že velmi dobře zvládla veškerou odbornou literaturu, že s prostudovanou literaturou a empirickým materiálem dovede výborně pracovat a je schopna jednotlivé úvahy, názory a poznatky správně utřídit, předložit a systematizovat. V této souvislosti oceňuji i rozsáhlou bibliografii uvedenou v závěru diplomové práce.

Domnívám se, že by bylo vhodné a užitečné uvažovat o zveřejnění DP či její části právě pro potřeby Komory soudních tlumočnicků ČR.

Diplomovou práci **Jany Sojákové** doporučuji k obhajobě a hodnotím ji stupněm **výborně**. O definitivní klasifikaci rozhodne vlastní průběh obhajoby.

Prof.PhDr. Ivana Čeňková, CSc.
ÚTRL FF UK Praha

Praha 18.5.2012